

Judikát NS 21 Cdo 3268/2016

Soud:	Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí:	08/29/2017
Spisová značka:	21 Cdo 3268/2016
ECLI:	ECLI:CZ:NS:2017:21.CDO.3268.2016.1
Typ rozhodnutí:	ROZSUDEK
Heslo:	Náhrada škody zaměstnancem Ušlý zisk Mzda (a jiné obdobné příjmy)
Dotčené předpisy:	§ 172 odst. 1 předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 29.02.2004 § 172 odst. 3 předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 29.02.2004 § 179 odst. 1 předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 29.02.2004 § 179 odst. 3 předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 29.02.2004
Kategorie rozhodnutí:	B

Podána ústavní stížnost

datum podání	spisová značka	soudce zpravodaj	výsledek	datum rozhodnutí
10/11/2017	IV. ÚS 3535/17	prof. JUDr. Jan Musil, CSc.	-	-

21 Cdo 3268/2016

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Doležalky a soudců JUDr. Zdeňka Novotného a JUDr. Pavla Malého v právní věci žalobce Šmeral Brno a. s. se sídlem v Brně, Křenová č. 261/65c, IČO 46346139, zastoupeného JUDr. Evou Novákovou, advokátkou se sídlem v Brně, Křenová č. 135/65, proti žalovanému A. N., zastoupenému Mgr. Davidem Zahumenským, advokátem se sídlem v Brně, Burešova č. 615/6, o 52.875 Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 49 C 198/2004, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 17. února 2015, č. j. 15 Co 336/2014-334, takto:

I. Rozsudek krajského soudu se ve výroku II mění tak, že rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 26. září 2013, č. j. 49 C 198/2004-268, doplněný rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 5. srpna 2014, č. j. 49 C 198/2004-303, se v části výroku, kterou byla zamítnuta žaloba co do 38 756,22 Kč s úroky z prodlení za dobu od 29. 7. 2005 do zaplacení, a ve výročí o náhradě nákladů řízení potvrzuje; v dalším se dovolání žalovaného odmítá.

II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

III. Žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradě nákladů dovolacího řízení 9 379 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám Mgr. Davida Zahumenského, advokáta se sídlem v Brně, Burešova č. 615/6.

O d ů v o d ě n í:

Žalobce se žalobou podanou u Městského soudu v Brně dne 4. 10. 2004 domáhal, aby byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobci 52 875 Kč. Žalobu odůvodnil tím, že žalovaný u něj pracoval na základě pracovní smlouvy od 1. 10. 2003 do 6. 8. 2004 jako dělník-horizontkář na středisku č. 308. Dne 12. 2. 2004 žalovaný v odpolední směně obráběl dílec na horizontce WHN 13, přičemž pro další práci bylo nutné tento dílec, který byl pevně upnut

na otočném stole a tento stůl přesahoval, otočit o 90°. Při otáčení stolu však žalovaný nedostatečně odhadl vzdálenost otočného stolu a stojanu horizontky, která byla od stolu vzdálena necelého půl metru, a dílcem narazil do stojanu horizontky. Tímto nárazem vznikla na stroji škoda, když došlo k povrchovému poškození dílce a stojanu horizontky, otáčecího stolu a mechaniky potřebné k otáčení stolu, na jehož opravu žalobce vynaložil celkem 96 662 Kč (16 226 Kč na materiál a 80 436 Kč na „výkony“). Protože žalovaný způsobil uvedenou škodu svým nedbalostním jednáním při plnění pracovního úkolu, je povinen ji žalobci nahradit, a to „dle § 179 odst. 2 zákoníku práce do výše částky rovnající se čtyřapůlnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku“, který „činil za rozhodné období 11 750 Kč“.

Městský soud v Brně rozsudkem ze dne 27. 10. 2005, č. j. 49 C 198/2004-36, žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 14 565 Kč k rukám advokátky JUDr. Evy Novákové a že žalobce je povinen „doplatit soudní poplatek ve výši 5 Kč na účet Městského soudu v Brně“. Soud prvního stupně po zjištění, že se žalovaný přes výzvu soudu podle ustanovení § 114b občanského soudního řádu, která mu byla doručena společně se žalobou dne 25. 7. 2005, „v dané měsíční lhůtě k žalobě nevyjádřil“, a tudíž podle ustanovení § 114b odst. 5 občanského soudního řádu se má za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává, rozhodl ve věci rozsudkem pro uznání (§ 153a odst. 3 občanského soudního řádu).

K odvolání žalovaného Krajský soud v Brně usnesením ze dne 24. 7. 2006, č. j. 15 Co 271/2006-51, rozsudek soudu prvního stupně (vyjma nenapadeného výroku o soudním poplatku) zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud vytkl soudu prvního stupně, že jeho rozsudek pro uznání je pro nedostatky odůvodnění nepřezkoumatelný, a dále že přehlédl, že žalovaný podal ve věci vyjádření, z něhož vyplývá, že uplatněný nárok neuznává a jaké skutečnosti proti němu namítá, které „je třeba považovat za včasné“, neboť bylo soudu prvního stupně doručeno ve stanovené lhůtě, a to přesto, že na něm byla omylem „žalobce“ uvedena nesprávná spisová značka.

Městský soud v Brně nato rozsudkem ze dne 29. 5. 2008, č. j. 49 C 198/2004-112, žalobě opět vyhověl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 38 705 Kč k rukám advokátky JUDr. Evy Novákové a že žalobce je povinen „doplatit soudní poplatek ve výši 5 Kč“. Na základě provedeného dokazování dospěl soud prvního stupně k závěru, že žalovaný „chybným pracovním postupem“ (tím, že stojan horizontky WHN neposunul do patřičné vzdálenosti od obráběcího stolu tak, aby „lišta, kterou obráběl, mohla kolem stojanu volně projít“) způsobil svým zaviněním žalobci škodu, spočívající ve vynaložených nákladech na opravu poškozeného stroje ve výši 96 662 Kč. Žalovaný proto odpovídá za vzniklou škodu ve smyslu ustanovení § 172 odst. 1 zákoníku práce (vzhledem k nedbalostní formě zavinění) do výše 4,5 násobku jeho průměrného měsíčního výdělku před porušením povinnosti, kterým způsobil škodu (§ 179 odst. 2 zákoníku práce).

K odvolání žalovaného Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 23. 2. 2010, č. j. 15 Co 508/2008-138, rozsudek soudu prvního stupně v napadeném výroku o věci samé změnil tak, že žalobu zamítl, a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů 2 120 Kč. Odvolací soud dospěl k závěru, že žalovaný se nemohl dopustit zaviněného porušení povinnosti při plnění pracovních úkolů, pokud „řádným a prokazatelným“ způsobem nebyl seznámen s návodem k obsluze poškozeného stroje. Za situace, kdy žalobce v řízení „netvrdil, ani neprokazoval, že by žalovaný byl s tímto návodem řádně seznámen, tvrdil pouze, že jej měl k dispozici“, nebyla podle názoru odvolacího soudu „splněna základní podmínka vzniku odpovědnosti zaměstnance za vznik škody“ a uplatněný nárok proto nemůže být opodstatněný.

Nejvyšší soud České republiky k dovolání žalobce rozsudkem ze dne 2. 2. 2012, č. j. 21 Cdo 4135/2010-161, rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Shledal, že pro závěr o zaviněném porušení povinnosti při plnění pracovních úkolů ze strany žalovaného není významné, zda byl žalovaný „důkladně“ a „prokazatelně“ seznámen s návodem k obsluze poškozeného stroje. Podstatné z tohoto hlediska je, že žalovaný byl seznámen - a to bez ohledu na to, jakým způsobem - s konkrétním pravidlem (o umístění stojanu do dostatečné vzdálenosti od pracovního stolu podle délky obráběného dílce) vztahujícím se k práci, kterou vykonával podle pracovní smlouvy, jehož porušení bylo příčinou vzniku škody (poškození obráběcího stroje). Protože vzhledem ke své kvalifikaci a zkušenostem si žalovaný současně musel být vědom, že tímto porušením může způsobit žalobci škodu, je dán rovněž subjektivní vztah žalovaného k tomuto závažnému jednání, které tak lze hodnotit jako zaviněné (ve formě nedbalosti). Dovolací soud uzavřel, že za tohoto stavu je odůvodněn závěr, že k poškození obráběcího stroje došlo v příčinné souvislosti se zaviněným porušením pracovních povinností ze strany žalovaného, který proto odpovídá žalobci za vzniklou škodu podle ustanovení § 172 odst. 1 zákoníku práce.

Krajský soud v Brně následně usnesením ze dne 19. 6. 2012, č. j. 15 Co 508/2008-171, rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 29. 5. 2008 č. j. 49 C 198/2004-112 ve výroku o věci samé a ve výrocích o nákladech řízení zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Vzhledem k tomu, že účastníci před odvolacím soudem neučinili „shodná tvrzení o rozhodných skutkových poznatcích nutných pro zjištění výše škody“, shledal, že rozsudek soudu prvního stupně (vycházející z mylného předpokladu, že žalovaný výši škody nezpochybňoval) není přezkoumatelný.

Městský soud v Brně rozsudkem ze dne 26. 9. 2013 č. j. 49 C 198/2004-268 doplněným rozsudkem ze dne 5. 8. 2014, č. j. 49 C 198/2004-303, žalobě vyhověl v částce 14 118,78 Kč s úroky z prodlení od 29. 7. 2005 do zaplacení ve výši a za doby, jež specifikoval, a co do 38 756,22 Kč s úroky z prodlení od 26. 7. 2005 do zaplacení a úroků z prodlení z částky 14 118,78 Kč za dobu od 26. 7. 2005 do 28. 7. 2005 žalobu zamítl; současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že žalovaný je povinen zaplatit státu na náhradě nákladů řízení 5 500 Kč. Soud prvního stupně vyšel ze závazného právního názoru dovolacího soudu, podle kterého k poškození obráběcího stroje došlo v příčinné souvislosti se zaviněným porušením pracovních povinností ze strany žalovaného, jenž proto odpovídá žalobci za vzniklou škodu podle ustanovení § 172 odst. 1 zákoníku práce. Vzhledem k procesní obraně žalovaného se zabýval tím, zda je dána příčinná souvislost mezi „tímto porušením a škodným následkem“. Na základě znaleckého posudku z oboru strojírenství vzal za prokázané, že poškození náhonového mechanismu otáčení stolu nastalo v důsledku nárazu obrobku do stojanu, nikoliv v důsledku jeho běžného opotřebení (jak tvrdil žalovaný). Soud prvního stupně nepovažoval za významné, že žalobce porušil povinnost zaměstnavatele podle § 185 odst. 2 zákoníku práce, jestliže „vznik škody“ s žalovaným „neprojednal ve lhůtě jednoho měsíce od škodné události“; jedná se jen o pořádkovou povinnost, jejíž nesplnění nemůže být „liberačním ani moderačním důvodem ve věci náhrady škody“. Vzhledem k tomu, že škoda byla způsobena z nedbalosti, vyšel z toho, že rozsah náhrady škody je „limitován ustanovením § 179 odst. 2 zákoníku práce“; na základě výpočtu žalovaného vycházel z průměrného výdělku ve výši 11 750 Kč. Soud prvního stupně vzal za prokázané, že žalobci vznikla škoda pořízením nových součástí stroje ve výši 14 118,78 Kč (přihlédl při tom k tomu, že podle znaleckého posudku nemohla být posuzovaná škodná událost poškozena ložiska „specifikovaná v tabulce 3 znaleckého posudku“). V příčinné souvislosti s porušením pracovních povinností žalovaným však neshledal mzdové náklady, které žalobce vynaložil na své zaměstnance střediska údržby, kteří na opravě stroje poškozeného žalovaným pracovali; dospěl k závěru, že tyto

náklady by žalobci vznikly, i kdyby škodná událost nenastala, neboť zaměstnanci stroj opravovali „v rámci pracovní doby“, žalobce netvrdil, že by „s nimi např. pracovní poměr uzavřel jen za účelem opravy stroje, netvrdil např. přesčasové hodiny, které by jinak odpracovány nebyly, případně mimořádné odměny apod.“

K odvolání obou účastníků Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 17. 2. 2015, č. j. 15 Co 336/2014-334, změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o zamítnutí žaloby o 38 756,22 Kč s úroky z prodlení tak, že uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci 38 756,22 Kč s úroky z prodlení od 29. 7. 2005 do zaplacení ve výši a za doby, jež specifikoval (výrok II), a ve zbývajících částech výroků o věci samé, jakož i ve výroku o nákladech řízení státu rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výroky I, III a IV); současně rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení před soudy „všech stupňů“ 123 603,70 Kč k rukám advokátky JUDr. Evy Novákové (výrok V). Odvolací soud dospěl k závěru, že „rovněž nárok žalobce ohledně nákladů na mzdy zaměstnanců střediska údržby, kteří se podíleli v období od února do dubna 2004 na opravě stroje poškozeného žalovaným, jsou v příčinné souvislosti s porušením právní povinnosti žalovaného“. V tomto směru se zcela ztotožnil s argumentací žalobce, podle které „jeho zaměstnanci by v době, kdy opravovali stroj poškozený žalovaným, mohli pro žalobce vykonávat jinou práci a tvořit jiné hodnoty“. Skutečná škoda proto podle odvolacího soudu zahrnuje i tyto „mzdové nároky“ uplatněné žalobcem. Výši těchto nákladů – poté, co od původní výše požadované žalobcem (80 436 Kč) odečetl mzdové náklady spojené s montáží a demontáží ložisek, které „znalec z opravy vyloučil“ (6 576,73 Kč) – vyčíslil částkou 73 859,27 Kč; dospěl k závěru, že při opravě stroje servisní organizací by výsledná cena byla obdobná (servisní pracovníci by na opravu sice vynaložili menší počet hodin, ale v cca pětkrát vyšší hodinové sazbě). Celková výše škody (s připočtením částky 14 118,78 Kč za vyměněné součástky) tedy byla odvolacím soudem vyčíslena částkou 87 978,05 Kč. Po zohlednění limitu podle § 179 odst. 2 zákoníku práce a zjištěného průměrného měsíčního výdělku žalovaného za rozhodné kalendářní čtvrtletí ve výši 11 750 Kč proto odvolací soud shledal žalobu o 52 875 Kč včetně úroku z prodlení za dobu od 29. 7. 2005 do zaplacení důvodnou.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, směřující (podle svého obsahu) proti výročkům, jimiž bylo žalobě (v potvrzující a měnící části rozsudku odvolacího soudu) vyhověno. Napadené rozhodnutí podle dovolatele závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se dovolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu a která se týká výše vzniklé škody, jejíž vyčíslení se v posuzovaném případě odvíjí od vyřešení otázky, zda náklady poškozeného zaměstnavatele na mzdy zaměstnanců, kteří pracovali na opravě poškozeného stroje, představují škodu, která tomuto zaměstnavateli vznikla. S odvoláním na závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 14. 8. 2008 sp. zn. 25 Cdo 3184/2007 dovodil, že „omezením či vyloučením z užívání zaměstnance (lidského kapitálu, výrobního prostředku) jeho zaměstnavateli bez dalšího škoda nevzniká; škoda mu vznikne teprve tehdy, jestliže se jeho majetek vlivem takového omezení zmenší, resp. nevětší tam, kde to lze očekávat. Škoda však zaměstnavateli nevznikne, pokud omezení v užívání zaměstnance (lidského kapitálu, výrobního prostředku) strpí, aniž by si obstaral k užívání věc náhradní“. Zaměstnavatel měl tudíž podle dovolatele prokázat ušlý zisk nebo jiné náklady, které mu vznikly v důsledku toho, že zaměstnanci střediska údržby opravovali poškozený stroj; jak však uvedl „prvoinstanční“ soud „...žalobce netvrdil, že by s nimi např. pracovní poměr uzavřel jen za účelem opravy stroje, netvrdil např. přesčasové hodiny, které by jinak odpracovány nebyly, případně mimořádné odměny apod.“ Z uvedeného podle dovolatele plyne, že zaměstnavateli nevznikly jiné náklady ani nepřišel o žádný zisk. Pokud žalobce jen obecně tvrdil, že „zaměstnanci střediska údržby mohli v době, kdy opravovali stroj poškozený žalovaným, vykonávat jinou práci a tvořit jiné hodnoty“, toto své tvrzení „nijak blíže neupřesnil, ani nijak neprokázal“. Soudy se podle dovolatele ani řádně nevypořádaly s tím, že žalobce „danou situaci“ s ním řešil až podáním žaloby po skončení pracovního poměru. Dovodil v této souvislosti namítal porušení ustanovení § 185 zákoníku práce, které stanoví lhůtu jednoho měsíce, v níž je zaměstnavatel povinen se zaměstnancem projednat výši požadované náhrady škody. I když se jedná jen o lhůtu pořádkovou, byla mu postupem žalobce „odebrána“ možnost, aby škodná událost byla bezprostředně poté, co k ní došlo, objektivně a kvalifikovaně prošetřena. Závěrem dovolatel poukázal na to, že práce na stroji vykonával na pokyn zaměstnavatele daný přes předchozí upozornění, že na stroji je závada, a že Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 2. 2. 2012 sp. zn. 21 Cdo 4135/2010 dospěl k závěru o zaviněném porušení povinnosti dovolatele na základě „přesvědčení“, že byl vyučen v oboru frézář, přestože dovolatel je vyučen v oboru soustružník. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 občanského soudního řádu a že věc je třeba i v současné době - vzhledem k tomu, že řízení v projednávané věci bylo zahájeno v době před 1. 1. 2014 - posoudit (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.) podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

V části, ve které směřuje proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o povinnosti žalovaného zaplatit žalobci 14 118,78 Kč s příslušenstvím z důvodu náhrady škody spočívající v nákladech na pořízení nových součástek stroje, neobsahuje dovolání údaje o tom, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 241a odst. 2 o. s. ř.), a v dovolacím řízení proto nelze ve vztahu k tomuto výroku rozsudku odvolacího soudu pokračovat (srov. též právní názor vyslovený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013 sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, které bylo uveřejněno pod č. 4 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2014, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013 sp. zn. 29 Cdo 2488/2013, popř. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2013 sp. zn. 29 NSČR 55/2013, které bylo uveřejněno pod č. 116 v časopise Soudní judikatura, roč. 2014). Nejvyšší soud České republiky proto dovolání žalovaného v této části podle ustanovení § 243c odst. 1 věty první o. s. ř. odmítl.

Právní otázka, jaké důsledky na uplatněný nárok zaměstnavatele na náhradu škody má porušení povinnosti zaměstnavatele projednat se zaměstnancem výši požadované náhrady škody ve lhůtě jednoho měsíce podle ustanovení § 185 odst. 2 zákoníku práce, byla soudy vyřešena v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2009 sp. zn. 21 Cdo 3207/2008, popř. Závěry k výkladu některých ustanovení zákoníku práce, uveřejněné ve Sborníku Nejvyššího soudu o občanském soudním řízení v některých věcech pracovněprávních, občanskoprávních a rodinněprávních III, SEVT Praha 1980, str. 79-81, podle kterých má uvedená povinnost jen pořádkovou povahu a

není podmínkou pro další uplatňování nároku na náhradu škody) a protože není důvod, aby byla posouzena jinak, nemůže založit přípustnost dovolání proti rozsudku odvolacího soudu podle ustanovení § 237 o. s. ř. Namítá-li dovolatel, že práce na stroji vykonával na pokyn zaměstnavatele daný přes předchozí upozornění, že na stroji je závada, a že soudy při svých závěrech vycházely z „přesvědčení“, že dovolatel byl vyučen v oboru frézař, ač ve skutečnosti je vyučen v oboru soustružník, napadá skutková zjištění soudů a uplatňuje tak jiný dovolací důvod, než který je uveden v ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. Ani takové námitky přípustnost dovolání - jak vyplývá z ustanovení § 237 a § 241a odst. 1 o. s. ř. - založit nemohou.

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci - mimo jiné - zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu - jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. - nepodléhá), že žalovaný pracoval u žalobce na základě pracovní smlouvy od 1. 10. 2003 do 6. 8. 2004 jako „horizontkár“ (frézař) na středisku č. 308. Dne 12. 2. 2004 žalovaný obráběl na obráběcím stroji - horizontce (vodorovné vyvrtávačce) typu WHN 13 lištu o délce asi 2 metry, která byla upnuta na otáčecím pracovním stole a přes tento stůl viditelně přesahovala. Pro další práci bylo nutné lištu otočit o 90°, aniž by při tom zavadila o stojan horizontky, který stál naproti pracovnímu stolu a který bylo možno posunout tak, aby vzdálenost byla dostatečná. Žalovaný však vzdálenost neodhadl, stojan odsunul nedostatečně a přečnávající lišta při otáčení do stojanu narazila a poškodila obráběcí stroj. Na opravě stroje v měsících únor až duben 2004 pracovali zaměstnanci střediska TOV (technická obsluha výroby), středisko 308, kteří byli odměňováni mzdou. V souvislosti s opravou poškození stroje, která byla způsobena jednáním žalovaného, vynaložil žalobce na pořízení nových součástí 14 118,78 Kč a na mzdy svých zaměstnanců, kteří pracovali na opravě stroje, 73 859,27 Kč.

Za tohoto skutkového stavu bylo pro rozhodnutí soudů v projednávané věci (mimo jiné) významné vyřešení otázky hmotného práva, zda, popř. za jakých okolností lze za škodu, která zaměstnavateli vznikla v příčinné souvislosti se zaviněným porušením pracovních povinností zaměstnancem, považovat náklady vynaložené na mzdu zaměstnanců poškozeného zaměstnavatele, kteří na odstranění následků způsobených škodní událostí (opravě poškozeného stroje nebo zařízení) pracovali. Vzhledem k tomu, že tato otázka hmotného práva předestřená dovolatelem dosud nebyla v rozhodovací činnosti dovolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena a že její posouzení bylo v projednávané věci pro rozhodnutí soudů významné (určující), dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání žalovaného proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o uplatněném nároku na náhradu škody spočívající ve vynaložených nákladech na mzdu zaměstnanců poškozeného zaměstnavatele (žalobce), je podle § 237 o. s. ř. přípustné.

Po přezkoumání uvedeného výroku rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání žalovaného je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat - vzhledem k tomu, že k události, od níž žalobce odvíjí vznik škody, došlo dne 12. 2. 2004 - podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 29. 2. 2004, tj. přede dnem, než nabyl účinnosti zákon č. 46/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků a o změně některých zákonů (srov. § 364 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce) - dále jen „zák. práce“.

Podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Zaměstnavatel je povinen prokázat zaměstnancovo zavinění s výjimkou případů uvedených v § 176 a 178 zák. práce (srov. § 172 odst. 3 zák. práce).

Podle ustanovení § 179 odst. 1 zák. práce zaměstnanec, který odpovídá za škodu podle § 172 zák. práce, je povinen nahradit zaměstnavateli skutečnou škodu, a to v penězích, jestliže škodu neodčiní uvedením v předešlý stav. Podle ustanovení § 179 odst. 3 zák. práce jde-li o škodu způsobenou úmyslně, může zaměstnavatel požadovat náhradu i jiné škody.

Předpokladem pro vznik odpovědnosti zaměstnance vůči zaměstnavateli za škodu podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce je porušení pracovních povinností zaměstnancem, vznik škody, příčinná souvislost mezi porušením pracovních povinností a vznikem škody (tzv. kauzální nexus) a zavinění na straně zaměstnance. Ke vzniku povinnosti k náhradě škody je zapotřebí, aby všechny předpoklady byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, nárok, a tedy ani povinnost k zaplacení, nevzniká. V řízení o náhradu škody podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce má žalobce (poškozený zaměstnavatel) procesní povinnost tvrdit (srov. § 101 odst. 1 písm. a) o. s. ř.) a posléze i prokázat (srov. § 101 odst. 1 písm. b) a 120 odst. 1 o. s. ř.) všechny uvedené předpoklady potřebné pro vznik odpovědnosti za škodu.

Škoda je jedním z předpokladů pro vznik obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu podle ustanovení § 172 zák. práce. Škodou se rozumí újma, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (tj. majetková újma) a je objektivně vyjádřitelná v penězích. Skutečnou škodou (§ 179 odst. 1 zák. práce) je nastalé zmenšení majetku poškozeného zaměstnavatele. Jinou škodou (§ 179 odst. 3 zák. práce) je ušlý majetkový prospěch; spočívá v tom, že u poškozeného zaměstnavatele nedošlo ke zvýšení (rozmožení) majetku, které bylo možné - nebyť škodné události - s ohledem na pravidelný běh věcí důvodně očekávat.

Škoda, kterou zaměstnanec způsobí svému zaměstnavateli zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, může spočívat též v nákladech na opravu poškozeného stroje nebo zařízení, na které pracovali zaměstnanci poškozeného zaměstnavatele, jímž tento zaměstnavatel vyplatil mzdu nebo plat za vykonanou práci.

Náklady na mzdu zaměstnanců poškozeného zaměstnavatele, kteří pracovali na odstranění následků způsobených škodní událostí (opravě poškozeného stroje nebo zařízení), ovšem nelze bez dalšího považovat za škodu, která vznikla v příčinné souvislosti se zaviněným porušením pracovních povinností zaměstnance. Takovou škodu lze spatřovat jen v těch nákladech na mzdu zaměstnanců poškozeného zaměstnavatele, které by jinak - nebyť škodné události - nevznikly (nebyly by vynaloženy). Může se především jednat o náklady na mzdu zaměstnanců, se kterými poškozený zaměstnavatel uzavřel pracovní smlouvu jen na provedení prací směřujících k odstranění následků způsobených škodní událostí (k opravě poškozeného stroje nebo zařízení); uvedené lze vztáhnout též na náklady na odměnu zaměstnanců, s nimiž za tímto účelem poškozený zaměstnavatel uzavřel dohodu o pracích konaných mimo pracovní poměr. U ostatních zaměstnanců poškozeného zaměstnavatele (např. zaměstnanců, kteří v rámci sjednaného druhu práce vykonávají opravy a údržbu strojů a zařízení zaměstnavatele) se potom bude jednat jen o tu část nákladů na mzdu, které by - pokud by tito zaměstnanci nepracovali na odstranění následků škodní události - jinak nevznikly. Půjde především o situace, kdy provádění těchto prací si vyžádalo vyplacení mzdy za práci přesčas, práci ve svátek nebo noční práci anebo kdy zvýšené pracovní úsilí zaměstnanců (v této souvislosti vynaložené) bylo důvodem vyplacení mimořádné odměny.

V posuzovaném případě žalobce uplatnil nárok na náhradu škody, kterou spatřoval (mimo jiné) v nákladech na mzdu svých zaměstnanců střediska TOV (technická obsluha výroby), kteří pracovali na opravě žalovaným poškozeného stroje. Z tvrzení žalobce ani ze skutkových zjištění odvolacího soudu nevyplývá, že by se jednalo o zaměstnance, se kterými žalobce uzavřel pracovní poměr jen za účelem provedení těchto konkrétních prací, nebo že by si uplatněné mzdové náklady (jejich část) vyžádaly jen tyto práce (např. že by se jednalo o náklady na mzdu za práci přesčas, práci ve svátek nebo noční práci, popř. mimořádnou odměnu v této souvislosti vyplacenou), a že by tedy tyto mzdové náklady jinak – nebýt poškození stroje žalovaným – nevznikly. Žalobce tuto část uplatněného nároku na náhradu škody založil jen na argumentaci (které odvolací soud ve svém rozsudku přisvědčil), že jeho zaměstnanci „v době kdy opravovali stroj, který poškodil žalovaný, mohli a měli vykonávat jiné práce a tvořit hodnoty“, o které „byl majetek žalobce zkrácen“. Tento výklad ovšem není správný. V příčinné souvislosti s tím, že zaměstnanci žalobce v době, kdy vykonávali práci na opravě poškozeného stroje, nemohli svou práci zajišťovat výkon jiných jeho činností, mohla být majetková újma spočívající v nastalém zmenšení majetku (např. v nákladech na zajištění výkonu těchto činností dodavatelem, v zaplacení smluvní sankce odběrateli za prodlení se splněním závazku apod.) nebo v ušlém majetkovém prospěchu (ušlém zisku), za kterou náklady na mzdy těchto zaměstnanců považovat nelze (tomu ostatně odpovídá i shora uvedená argumentace žalobce o hodnotách, o něž „byl majetek žalobce zkrácen“). Vzhledem k uvedenému nelze dovodovat, že náklady na mzdy zaměstnanců žalobce, kteří pracovali na opravě žalovaným poškozeného stroje, představují skutečnou škodu ve smyslu ustanovení § 179 odst. 1 zák. práce, jejíž náhrady by se žalobce mohl po žalovaném domáhat z důvodu obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce.

Protože odvolací soud rozhodl nesprávně a protože dosavadní výsledky řízení (skutkový stav zjištěný soudy) ukazují, že je možné ve věci rozhodnout, Nejvyšší soud České republiky rozsudek odvolacího soudu ve výroku II změnil tak, že rozsudek soudu prvního stupně (ve znění doplňujícího rozsudku) se v části výroku, kterou byla správně zamítnuta žaloba co do 38 756,22 Kč s úroky z prodlení za dobu od 29. 7. 2005 do zaplacení, a ve výrocích o náhradě nákladů řízení potvrzuje [§ 243d písm. b), § 219 o. s. ř.].

O náhradě nákladů odvolacího a dovolacího řízení dovolací soud rozhodl podle ustanovení § 243c odst. 3, § 224 odst. 2, § 142 odst. 2 a 146 odst. 3 o. s. ř. V odvolacím i dovolacím řízení byl žalobce úspěšný v částce 14 118,78 Kč s příslušenstvím, tj. z 27 %, a žalovaný byl úspěšný v částce 38 756,22 Kč s příslušenstvím, tj. ze 73 %, převážně úspěšnému žalovanému proto vzniklo právo na poměrnou náhradu nákladů odvolacího a dovolacího řízení v rozsahu 46 %. Vzhledem k tomu, že v odvolacím řízení žalovanému náklady nevznikly, bylo rozhodnuto, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

V dovolacím řízení vznikly žalovanému náklady zaplacením soudního poplatku 5 000 Kč a náklady na zastoupení advokátem. Při rozhodování o výši náhrady nákladů na zastoupení advokátem dovolací soud přihlédl k tomu, že výše odměny advokáta má být určena podle sazeb stanovených paušálně pro řízení v jednom stupni zvláštním právním předpisem (§ 151 odst. 2 část věty první před středníkem o. s. ř.), neboť nejde o přiznání náhrady nákladů řízení podle ustanovení § 147 nebo 149 odst. 2 o. s. ř. a ani okolnosti případu v projednávané věci neodůvodňují, aby bylo postupováno podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně (§ 151 odst. 2 část věty první za středníkem o. s. ř.). Vyhláška č. 484/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), která upravovala sazby odměny advokáta stanovené paušálně pro řízení v jednom stupni, však byla nálezem Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2013 č. 116/2013 Sb. dnem 7. 5. 2013 zrušena. Nejvyšší soud České republiky za této situace určil pro účely náhrady nákladů dovolacího řízení paušální sazbu odměny pro řízení v jednom stupni s přihlédnutím k povaze a okolnostem projednávané věci a ke složitosti (obtížnosti) právní služby poskytnuté advokátem a podpůrně též k vyhlášce č. 484/2004 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) [srov. náleze Ústavního soudu ze dne 7. 6. 2016 sp. zn. IV. ÚS 3559/15] ve výši 14 790 Kč. Kromě této paušální sazby odměny advokáta vznikly žalovanému v souvislosti s učiněnými dvěma úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení a sepsí dovolání) náklady spočívající v paušální částce náhrady výdajů ve výši 600 Kč (srov. § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Celková výše nákladů žalovaného vzniklých v dovolacím řízení tedy činí 20 390 Kč, na jejichž náhradu je žalobce povinen žalovanému zaplatit 9 379 Kč (46 % z částky 20 390 Kč); náhradu nákladů řízení je žalobce povinen zaplatit k rukám advokáta, který žalovaného v dovolacím řízení zastupoval (§ 149 odst. 1 o. s. ř.), do 3 dnů od právní moci rozsudku (§ 160 odst. 1 o. s. ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 29. srpna 2017

JUDr. Jiří Doležilek

předseda senátu

www.nsoud.cz